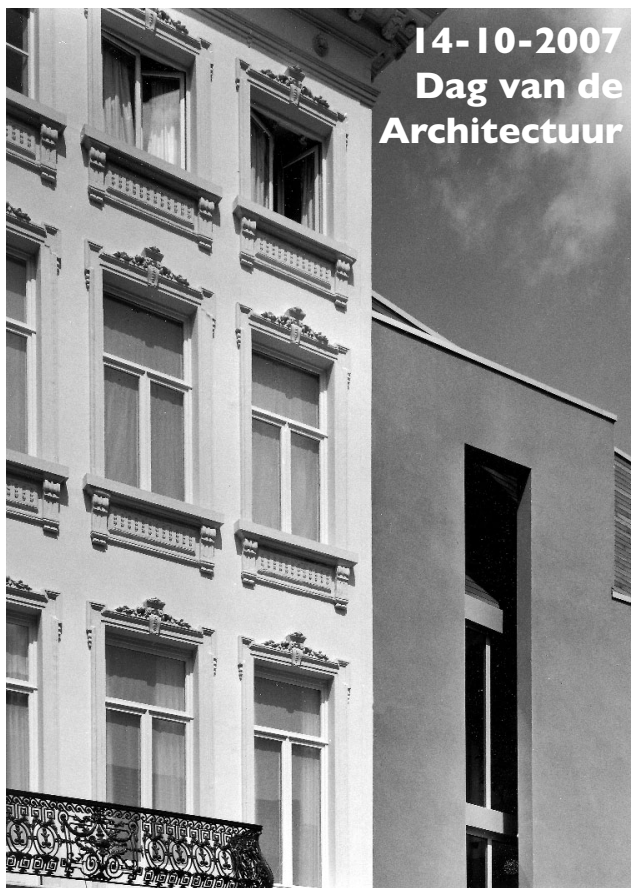

restauratie integratie
mechelen

België - Belgique
P.B.
2800 Mechelen I
8/6080

RIMNieuws

Nummer 73-74

Driemaandelijks tijdschrift - Afgiftekantoor Mechelen 1 -
V.U. Marc Rubben, Willem Geetsstraat 30, 2800 Mechelen

Colofon

RIMNieuws is het driemaandelijks orgaan van Restauratie Integratie Mechelen v.z.w. ("RIM").

Teksten: Frans Geys, Jacques DeVisscher, Mark Maes

Foto's: Frans Geys

Layout: Peter Van den Bossche

Abonnementen op RIMNieuws kunnen onderschreven worden door storting van €10,00 op rekening 320-4195088-05 van Restauratie Integratie Mechelen. Indien u €20 of meer betaalt krijgt u ook vier nummers van "Land in zicht", het tijdschrift van de Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon.

Inlichtingen: RIM, p/a Erik Nobels, Ste Katelijne straat 21, 2800 Mechelen

Email: info@rim.be

Bezoek ook de RIM website:

<http://www.rim.be>

Wet van 08/12/92 ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer: de gegevens aangaande de RIM-leden zijn opgeslagen in het bestand beheerd door RIM v.z.w., en worden slechts gebruikt voor interne administratieve doeleinden. Het ledenbestand van RIM v.z.w. wordt niet aan derden medegedeeld. Als U wil kennis nemen van de gegevens over uw persoon in ons bestand, kan dit mits eenvoudige schriftelijke aanvraag (een kopie van uw identiteitskaart insluiten) aan RIM v.z.w., Dageraad straat 45, 2800 Mechelen. Indien zou blijken dat onze bestanden onjuiste gegevens bevatten, zullen deze op uw aanvraag worden aangepast.

Intro

De zomer is bijna voorbij, maar daarom nog niet de stadsverkenningen van Mechelenbinnenstebuiten. Wij nodigen U uit om verder in dit nummer een blik te werpen op het razend boeiende MBB-najaarsprogramma. Een accuraat middel tegen najaarsblues. Vanuit een onverwachte invalshoek naar de stad kijken, daar helpt MBB je bij. Maar je ogen de kost geven, dat kan ook op eigen kracht. Je krijgt dan een stad te zien in volle evolutie. Fraaie renovatie- of restauratieprojecten, kwaliteitsvolle nieuwbouw. Een mooi pand op de Korenmarkt –ooit de Jeugdbibliotheek- dat achter een art deco-gevel een heel scala van bouwstijlen –teruggaand tot de middeleeuwen- verbergt. Twee jarenlang verkrottende huisjes in de Adegemstraat: opgeknapt. Mechelen is in volle vaart...Aan de Zoutwerf wordt het 18de eeuwse huis “de Zeehondt” gerestaureerd. Drie woongelegenheden vinden er een plaatsje in. Hoe die opdeling verenigbaar is met het gegeven “18de eeuwse meesterwoning” is wel de vraag. Mechelen mag dan in volle vaart zijn, die drive mag niet leiden tot het opofferen van unieke maar soms als details beschouwde stukjes erfgoed, een trap, een schoorsteenmantel,... In het geval van “de Zeehondt” hebben we er alle vertrouwen in dat de herinrichting van het pand met fijngevoeligheid en respect voor de waardevolle elementen in het gebouw zal gebeuren. Toch willen we even waarschuwen voor een vervagen van de grens tussen Monumentenzorg en het streven naar een ansichtkaartstad, waarbij het doel de middelen heiligt. De Open Monumentendag heeft U alvast weer eens de gelegenheid geboden om U te laten bekoren door de schoonheid van liefdevol én respectvol gerestaureerd erfgoed.

Frans Geys
augustus 2007

Wonen - een onderschatte gewoonte

Over enkele misverstanden

Vragen we aan 'leken' wat ze van architectuur afweten, dan krijgen we een moeizaam antwoord. 'Ja, architectuur interesseert me', zo kan het na een paar aarzelingen klinken, 'want het milieu is zo belangrijk, ook in esthetisch opzicht. Ik herontdek mijn interesse vooral tijdens vakanties, ik zoek dan graag steden op om de mooie gebouwen te zien. Zo was ik niet zolang geleden nog in Glasgow, waar ik het huis van Mackintosh ontdekte – een ware revelatie!'

Wie op die manier van zijn belangstelling voor architectuur getuigt, is in de ogen van sommigen al geen leek meer: hij weet immers wie Mackintosh is en hij heeft een halve middag in zijn huis doorgebracht om van de indeling en van de inrichting ervan te genieten, om de door hem ontworpen gebruiksvoorwerpen te bewonderen, enzovoort. Misschien zal deze persoon voortaan werk van Mackintosh herkennen en zijn familieleden en vrienden kunnen zeggen: 'Kijk daar heb je een Mackintosh! En als je ooit in Glasgow komt, dan moet je naar dat fameuze huis gaan'. Ja, zo'n huis is voor de architectuurinteresse al even belangrijk als het bezoek aan het Hortahuis in Brussel of de Villa Savoie in Poissy bij Parijs. Wie geen zuivere leek meer is, weet dat Le Corbusier Villa Savoie heeft ontworpen, zoals deze van oorsprong Zwitserse graveur en architect meerdere gebouwen heeft getekend die elke architectuurgeïnteresseerde moet hebben gezien. Zo dient iedereen Ronchamp te bezichtigen, een kapel die niet zo ver van Belfort op een heuvel in de Jura is gebouwd. Toen ik er met mijn vrouw was en we beneden in het dorpje logeerden, maakte de hotelierster al haar gasten warm om de heuvel op te klimmen '*pour aller voir Le*

Corbusier'. Ze was er vast van overtuigd dat ze de zin voor architectuur van haar buitenlandse toeristen wist te verruimen, onder meer bij een paar Tsjechen die geen woord Frans verstonden, nog nooit van Le Corbusier hadden gehoord en een beetje aarzelend vroegen 'What's that - Le Corbusier?' Ze kregen een mooi antwoord van de pedagogisch bezielde hotelierster die reclame maakte voor het architectonisch erfgoed van haar streek. Ze zei dat Le Corbusier de grootste Franse architect was en veel avant-garde gebouwen had gezet.

Hier dringt zich toch een vraag op: kunnen we zo'n belangstelling voor en kennis van gebouwen en hun ontwerpers als 'interesse voor architectuur' laten doorgaan – berust dat niet op een misverstand? Veel hangt natuurlijk af van wat we onder architectuur verstaan. De notie "architectuur" die hier in mijn voorbeelden aan bod komt, is eigenlijk al impliciet bepaald. "Architectuur" is de noemer voor de verzameling van mooie gebouwen, van monumentale vormen die we op de een of andere manier schoon noemen, die we zowel esthetisch mooi als indrukwekkend vinden of die we zelfs als heel uitdagend ervaren omdat ze ons gevoel voor het sublieme weten aan te spreken. We maken een omweg om 'Ronchamp' te zien, zoals we dat ook doen in Toscane om van de 'Vale d'Orcia' te genieten. Zijn deze architectonische werken en gecultiveerde landschappen dan wel iets anders dan 'esthetische objecten', objecten van esthetische beschouwing? Hiermee vragen we ons af of de schone vorm hier niet het beslissende criterium is voor de waarde-bepaling, voor de tijd die we aan de contemplatie wensen te besteden? Primeert hier niet de schoonheidservaring die we zelfs bestendig wensen te zien via de foto's die we nemen of de boeken die we over het oeuvre van Le Corbusier en Mackintosh kopen? Het is niet toevallig dat de hotelierster in de Jura haar gasten trachtte warm te

Stuijvenbergvaart, Mechelen

maken 'pour aller voir Le Corbusier'. Zij had het niet over een bedehuis of over een kapel, maar over een veel geprezen kunstwerk van een beroemde bouwmeester. Op enige afstand kunnen we dit witte gebouw zien, een vreemde vorm, waarin we op het eerste oog geen kapel herkennen. Misschien hoeft dit laatste niet eens. Toch niet voor de hedendaagse cultuur- en kunstliefhebber, want die trekt niet om religieuze redenen naar Belfort – hij is immers geen authentieke pelgrim – maar om zijn kunsthistorische belangstelling te bevredigen. In de kapel van Notre-Dame-du-Haut heb ik trouwens geen biddende mensen aangetroffen, wel estheten die het architectonisch manifest van de vermaarde ontwerper wilden zien, alsook enkele toevallige toeristen, zoals de door de hotelierster enthousiast gemaakte Tsjechen. 'Ronchamp' heeft zijn religieuze betekenis verloren, misschien wel door 'Le Corbusier'. Het is geen pelgrimsoord meer, maar een architectonisch voorwerp dat als een museum wordt beheerd. De bezoeker moet trouwens inkomgeld betalen en heeft het eerder over de kunstenaar 'Le Corbusier' dan over het bedehuis 'Notre-Dame-du-Haut'. Weinigen weten trouwens dat deze kapel al de derde is die daar op de heuvel is gebouwd, de vorige zijn afgebroken of tijdens de Tweede Wereldoorlog plat gebombardeerd. De notie 'belangstelling voor architectuur' naar aanleiding van het Ronchamp-bezoek is dus het resultaat van een betekenisverschuiving.

Oorspronkelijk ging het om een religieuze betekenis, maar met de manifestatie van een vermaard ontwerper is men overgestapt naar de architectonisch-esthetische betekenis die voortaan primeert. Dit geldt trouwens niet alleen voor de architectuur: ook de muziek en de schilderkunst kennen deze wendingen. Niet het religieuze gebeuren doen ons naar de kathedraal gaan om de *Mattheus Passion* bij te wonen, maar de muziek van Johann Sebastian Bach. Ook niet de zin voor heilige voorstellingen ligt aan de basis voor

onze verering van het retabel van de Gebroeders Van Eyck in de tot museum geëvolueerde Gentse Sint-Baafskathedraal, maar onze kunstzin. Religieuze verering is esthetische of historische verering geworden.

In verband met de ‘interesse voor architectuur’ is er nog een ander misverstand naast het esthetische of het vormelijke. Dit andere, het tweede dus, is nauw met het eerste verbonden en zou ik het antropologische misverstand willen noemen. Wanneer we een huis als dat van Mackintosh in Glasgow bekijken, houden we ons aan het spel van de vormen, en als we alles goed hebben bekeken, is ons bezoek ten einde. Meestal stellen we ons niet de vraag of dit huis wel een *huis* is, met andere woorden: een woning. Nee, daar in Glasgow woont niemand. Er zijn slechts bezoekers die langs een speciale ingang het huis inlopen, inkomgeld betalen, de voorwerpen niet aanraken en na een tijd het pand weer verlaten, wellicht om naar een ander museum te lopen. Heel merkwaardig is trouwens de inkom. De inkom is de inkom van een museum, niet van een woning. Die inkomdeur is er wel, maar daar kan geen sterveling gebruik van maken, daar kan men niemand onthalen of verwelkomen, aangezien het hele gebouw als een pronkstuk op een verhoog is geplaatst. Oorspronkelijk was het een huis in 78 Southpark Avenue, maar nu is het op de universiteitscampus gereconstrueerd. Binnenin valt dit niet op. De argeloze bezoeker zou, nadat hij meent het interieur met de meubelen en de gebruiksvoorwerpen goed te hebben gezien, zo via de inkomgang naar de voordeur kunnen stappen, haar open maken – indien die niet was vastgemaakt – en naar buiten willen gaan. Ware dit mogelijk, dan zou die onoplettende bezoeker in een diepte van ruim drie meter naar beneden op straat vallen. De inkomdeur is inderdaad geen echte inkomdeur om de eenvoudige, maar veelbetekenende reden dat het huis geen authentiek huis, geen woning, is.

Niemand kan dit huis binnenkomen of verlaten; het is immers geen huis. Langs een artificiële zij-ingang komen de bezoekers een museum binnen en verlaten het, en niets anders.

De combinatie van de twee misverstanden is nu dat we 'interesse voor architectuur' als een *esthetische* of vormelijke interesse opvatten en intussen vergeten waar het in de architectuur om gaat, in de eerste plaats om het wonen en al zijn implicaties. De misverstanden voeren dus een reductie uit, zij herleiden het fenomeen van de architectuur tot een deelaspect van de bouwkunst en verheffen dit deelaspect boven alle andere dimensies. Bovendien gaat het hier om een *antropologische* reductie. Als we beseffen dat we wonende mensen zijn en dat ons bestaan buiten het wonen onvoorstelbaar is, dan snijden we als het ware een wezenlijke dimensie uit ons bestaan weg als we architectuur niet langer in de context van ons concrete wonen zien. 'Interesse voor architectuur' die het wonen vergeet, kan zij iets anders dan vervreemdend zijn? Treffen we die reductie niet vaak aan in allerlei boeken en tijdschriften die mooie plaatjes bieden ter ondersteuning van beschouwingen die haast platonisch over de zuivere vorm van een tafel of van een traphal uitweiden, bij architecten die ofwel hoog oplopen met de nieuwste technologieën ofwel in hun soms bijzonder beperkte woordenschat voornamelijk over 'interessante ruimtes' spreken en uiteindelijk niet kunnen uitleggen wat ze daaronder verstaan?

De vergetelheid van het wonen – dat is een van de grote misverstanden die voorkomen in het architectuurdebat dat het over 'design', 'gestes', 'stijl' en 'urbanisatie' heeft of over 'duurzaam bouwen', 'interessante vlakverdelingen' en 'menselijke schaal' kan hebben, dat 'cocooning' en 'fermettes' diaboliseert en vervloekt, maar nauwelijks toelicht wat

De doorsnee-burger bekijkt architectuur uitsluitend vanuit esthetisch standpunt. Esthetiek is belangrijk, maar essentieel is de gebruikswaarde van een gebouw, de beleving van het wonen. Die twee combineren is de boodschap.

Auwegem vaart, Mechelen

de zaak van de gastvrijheid en de herbergzaamheid dient. En dit terwijl men in dit zelfde debat de indruk wekt zich echt met architectuur in te laten, en tegelijk niet merkt dat het fenomeen wonen een blinde vlek is. Nee, het volstaat niet veel gebouwen te 'kennen', een en ander over grote ontwerpers te kunnen vertellen, het huis van Mackintosh, Villa Savoie of Ronchamp – en ga zo maar door – te hebben bezocht, om getuigenis af te leggen dat men 'in architectuur geïnteresseerd' is.

Het meest onderliggende misverstand is uiteindelijk dat men architectuur als een te bewonderen schone kunst en de architect als een te vereren kunstenaar opvat. Tegelijk trekt men een scherpe grens tussen "authentieke architectuur" in de zopas vermelde artistieke zin – de museale "architectuur" van de kunsttijdschriften en van de relatief beperkte artistieke subcultuur – en de rest van de bebouwde omgeving die het niet zou verdienen "architectuur" te worden genoemd. In dit onderscheid, dat de "architectuur" op een verhoog plaatst zoals het huis van Mackintosh in Glasgow, staat men geen ogenblik stil bij de wijze waarop de 'gebruikers' van de stad en de straat, van de gebouwen en de meubelen met de dingen van hun alledaagse leven omgaan. Het is alsof ze ahistorische gedesincarneerde geesten of zielen zijn die over 'esthetische hebbedingen' beschikken of er bewonderend naar kijken zoals naar een bloemstuk of een schilderij van Piet Mondriaan, maar er niet mee omgaan, omdat ze met die dingen geen leven delen. Zo woont niemand en zo kan ook niemand wonen. Maar sommige architecten-ontwerpers die hun producten als onaantastbare kunstwerken opvatten, begrijpen dat niet en schreeuwen moord en brand als de bewoners-eigenaars van zo'n tot absolute kunst verheven woningen aan hun huis en interieur na verloop van tijd enige wijzigingen aanbrengen. Deze ontwerpers realiseren zich niet dat woningen in het ver-

lengde van de lichamelijkheid van de bewoners liggen en dat deze woningen mee veranderen en dus ook ouder worden in de handen van de bewoners. Verbouwingen van een woning die parallel met de ontwikkeling van de levensloop van de gebruikers evolueren, zijn eigenlijk vanzelfsprekend en gaan onvermijdelijk in tegen de opvatting van “authentieke architectuur” als museaal kunstwerk. Sommige architecten-ontwerpers verlangen van hun ‘cliënten’ een ondertekend contract dat de auteursrechten van de architect ‘eerbiedigt’ en dat zonder akkoord van de architect aanpassingen en verbouwingen verbiedt. Dit lijkt allemaal heel logisch vanuit het standpunt van de auteur-kunstenaar-architect, maar staat haaks op de antropologische betekenis en draagwijdte van het gebouw als woning van een concrete levende mens.

Als we wonen – en we wonen al van bij de aanvang van ons bestaan – is dit niet het resultaat van een *gaan* wonen, alsof we eerst niet woonden en dan als een individu ergens in een aanvankelijk vreemd huis of vreemde stad intrekken. Neen, we wonen omdat we tussen wonenden ter wereld zijn gekomen, met en tussen mensen die de omgeving voor ons in die zin inrichten tot wij zelf in staat zijn die inrichting verder in te richten of te herschikken. We zien dat bij elk opgroeiend kind dat aanvankelijk de dingen rondom zich leert schikken terwijl het die dingen in een elementair verhaal benoemt. Denk in dit opzicht aan het wonderlijke gedicht, ‘Marc groet ’s morgens de dingen’ van Paul van Ostaïen. Onze hele leven lang schikken we, ruimen we in, richten we in – en dit tot we er het bijltje bij neerleggen. Dit zijn-in-de-wereld, dit inrichten van het bestaan (waarbij we van allerlei materiële dingen gebruik maken), is ons eerste bouwen, is ons eerste architectonische ontwerpen dat in de loop van onze biografie, onze levensloop een aantal metamorfosen zal ondergaan.

Hiermee kom ik tot mijn eerste besluit. Ja, natuurlijk zijn wij in architectuur geïnteresseerd, omdat we in ons in ons alledaagse bestaan voortdurend inlaten met de inrichting van ons leven, met de mise-en-scène van onze existentie.

De Stad, de straat, het huis en zijn inrichting, gezien in onze belevingswereld, bemiddelen in dit opzicht ons wonen onophoudelijk. Wij kunnen ons ons dagelijks bestaan niet voorstellen zonder deze betrokkenheid op onze onmiddellijke omgeving, zonder deze zorg om met anderen in welbehagen en welzijn tussen de dingen te zijn. Al is het niet zo dat we ons daar voortdurend mee bezig houden. We zitten immers in deze gewoonte – een onderschatte gewoonte – ingebed, wat inhoudt dat dit wonen zo concreet is dat we er soms eens speciaal moeten bij stilstaan om ons dit te realiseren. ‘Concreet’ wil zeggen: ‘vergroeid zijn met’ en impliceert een nabijheid die zo sterk is dat we haast geen oog meer hebben voor wat zo nabij, voor wat zo dicht is. Pas in de reflectie over wat zo nabij is, maken we het gewone even ongewoon, of anders uitgedrukt: pas in de reflectie brengen we aan de oppervlakte wat in het geheim van het alledaagse, van het concrete en van het gewone meestal onzichtbaar schijnt te zijn. De afwezigheid van reflectie, de gedachteloosheid dus, is wellicht de achtergrond die meebrengt dat we de zin van de architectuur vergeten en dat we denken dat we het buitengewone van de architectuur, de verzelfstandigde artistieke “architectuur” tussen aanhalingstekens, moeten zien of kennen om ons te realiseren wat architectuur is. Deze “architectuur” is een dwaallicht, een sirene die de argeloze estheten naar zich toe lokt en, zoals het epos van Homeros vertelt, de gefascineerde toeschouwer, zonder te weten wat hem overkomt, in de roes van het buitengewone meesleurt en tenslotte in de gigantische golven van de zee verdrinkt, nadat zijn schip tegen de rotsen te pletter is gestort.

Van deze esthetische hoogstaande “architectuur” valt ontegensprekelijk te genieten. De kritiek gebiedt ons echter in onze avontuurlijke zin voor het buitengewone toch op onze hoede te zijn en ons, zoals de sluwe Odysseus, tegen de meeslepende verlokkingen van het estheticisme of van het sublieme te wapenen. Dit is de taak van de authentieke architectuurkritiek, niet die kritiek die steeds opnieuw, ten koste van de vergetelheid van het wonen, gebouwen om aan te gapen aanprijst, echter wel de kritiek die in de eerste plaats de herbergzaamheid op het oog heeft. Deze kritiek plaatst de architectuur in de concrete woonsituatie van de mens in de oriëntatie van de zorg om de kwaliteit van ons tijdelijk verblijf met anderen op deze aarde. Ja, in de architectuur gaat het inderdaad om de gastvrijheid en de herbergzaamheid.

Ook in deze context willen we een misverstand vermijden. Het is ons hier niet te doen een pleidooi te houden voor het verzet tegen elk esthetisch genieten – dit zou alleen maar onredelijk zijn – maar wel om voor de idolatrische verzelfstanding van de artistieke of technologisch hoogstaande “architectuur” op onze hoede te zijn.

Emmanuel Levinas parafraserend kunnen we het eerste deel van deze uiteenzetting afsluiten met een gedachte en een vraag.

De gedachte luidt dat we best niet geloven dat de sublieme “architectuur”, verzelfstandigde ontwerpen van de grote vedetten van de “architectuur”-geschiedenis, de hoogste waarde van de beschaving vormt. Deze gedachte sluit *niet* in dat het voortaan verboden is dat wij deze sublieme “architectuur” zouden opvatten als een stadium waarin ze zich herleid weet tot een bron van genoeg – die men niet, zonder zich belachelijk te maken, kan betwisten – die een

plaats (maar dan ook slechts een plaats) in ons geluk en in dat van de anderen heeft.

De vraag – en die is letterlijk van Levinas – luidt: ‘Is het aanmatigend om de hypertrofie van de kunst aan te klagen in onze tijd waar ze zich, haast voor iedereen, met het spirituele leven identificeert?’¹

Over gastvrijheid en herbergzaamheid

We kennen het volgende verhaal uit de bijbel:

Het geschiedt als zij daar zijn, dat de dagen vervuld zijn dat zij baren moet, en zij baart haar eerstgeboren zoon; zij wikkelt hem in doeken en legt hem in een kribbe, omdat er voor hen geen plaats is in de herberg (Lk 2:6-7).²

Dit verhaal dat we – hopelijk nog allen – kennen, heeft in de loop van de cultuurgeschiedenis tot de verbeelding gesproken. Het is in het kader van de christelijke devotie ontelbaar keer picturaal en sculpturaal uitgebeeld. Vandaag horen vele van deze uitbeeldingen tot de grote meesterwerken van de plastische kunsten en hebben ze een plaats in de musea gekregen. Daar zijn ze objecten geworden van de moderne devotie, de verering der Schone Kunsten die, zoals we weten, heel wat meer aanhangers dan kerkgangers telt.

Deze esthetische of kunsthistorische devotie gaat niet zonder vergetelheid gepaard, met name deze dat de messias is gekomen, maar tegelijk dat deze komst van het nieuwe onwelkom was – ‘de wereld heeft hem niet herkend (...) en de zijnen hebben hem niet opgenomen’ (Joh. 1:10-11) . Jezus is in armoede en buiten de gastvrijheid van de omgeving geboren en werd al vlug bedreigd door een despoot,

Herodes, die van geen messias wou weten – sterker nog, nadat hij vernam dat het kind aan zijn controle was ontsnapt, ontketende hij een Shoah, de uitmoording van alle kinderen in Betlehem die twee jaar waren en jonger (Mt. 2:16).

Een leven beginnen in onherbergzaamheid is niet de norm, geldt niet als normaal. Eigen aan uitzonderingen is dat zij de regel van het tegendeel bevestigen. De regel luidt dat de mens, in het ter wereld komen, geherbergd zou zijn. Het ‘licht zien’ bij het verlaten van de moederschoot betekent het achter zich laten van een toestand, die de mens niet eigen is om precies in een *menselijk milieu* terecht te komen. Het behoort dus tot de menselijke situatie de wereld toe te behoren, in de wereld thuis te zijn en er zijn levensgeschiedenis te beginnen. De belangrijkste consequentie hiervan is nu dat deze levensgeschiedenis – die wij trouwens met anderen delen – steeds het kader zal zijn waarbinnen alles wat ons overkomt en alles wat we doen of laten gesitueerd is. Al onze gebeurtenissen en al onze gedragingen zijn op de een of andere manier van onze levensgeschiedenis doordrongen en kunnen we slechts in hun verhouding tot de ontplooiende levensloop begrijpen. ‘Verhuizen’ bijvoorbeeld – voor sommigen een heel indringende belevenis – heeft naargelang de ontwikkeling van onze levensweg een verschillende betekenis: voor een kind dat blij is opgegroeid in een groot huis met zolder en kelder, met een of meerdere traphallen en verschillende kamers, met een voor- en achtertuin in een al dan niet brede straat, zal het verhuizen naar een kleine flat in een lawaaierig appartementsgebouw wellicht als een ontworteling ervaren. Maar rekening houdend met de zelfde materiële gegevens, kan voor een wat ouder kind, dat zich eenzaam en opgesloten voelde, de verhuis naar een flat in het centrum van de stad een ware verademing betekenen. Nogmaals, omgaan met de dingen van

het huis is steeds in een levensgeschiedenis ingebed, en de betekenis van die dingen van het huis krijgen pas in die inbedding gestalte. Het zou daarom goed zijn indien de architectuurkritiek het geduld zou opbrengen om die inbedding met aandacht te beschrijven om haar dan ook goed te begrijpen. Buiten de context van de andere dingen en buiten de levensloop hebben de dingen geen betekenis of waarde. We kunnen niet genoeg de gedachte van Heidegger naar waarde schatten, dat *een* ding, een ding als dusdanig, niet bestaat: 'Ein Zeug "ist" strenggenommen nie' (§ 15).³ Er is dus altijd een zijnsverband tussen de dingen van het huis en het huis zelf. Heidegger vermeldt weliswaar het met anderen verbonden levensverhaal niet, maar we mogen wel aannemen dat dit wel een implicatie is van onze wereldlijkheid, waarin wij sowieso met anderen zijn verbonden – hierover verder meer in het derde deel van deze uiteenzetting.

Onbehagen heerst er wellicht wanneer dit principe van de integratie ontbreekt en wanneer de gegeerde herbergzaamheid zoek is. Van toepassing is hier dan het woord 'Unheimlichkeit'. Het is een veelzeggend woord en komt het best tegemoet aan de hier al gebruikte notie van de onherbergzaamheid. In het Duitse woord zit 'Heim' dat verwijst naar onze heemstede. *Unheimlichkeit* of onherbergzaamheid houdt dan ook een toestand van thuisloosheid in. Hoewel dit weer moet getoetst worden aan de ontplooiing van onze levensloop, weten we ons in de toestand van thuisloosheid beroofd van wat ons eigen is, van wat met onze identiteit verbonden blijft. Dit ervaren we dan als een ontwrichting van onze gemoedsrust, die we nog altijd wensen te verdedigen, omdat het tegendeel, de existentiële onrust voor niemand benijdenswaardig is. In de westerse welvaartsmaatschappij ontmoeten we natuurlijk lieden – ze vormen een marginale minderheid – die de onrust, de

vluchtigheid en de ontworteling ideologisch propageren als een alternatief voor de traditionele burgerlijkheid. We vragen ons wel af of dit geen luxefenomeen van de 'bobo' is, de *bourgeois-bohémien*, die pseudo-nomadisch leeft, bohémien-waarden proclameert, maar zich intussen hardnekkig aan het burgerlijke consumptiegedrag houdt of die toch van alle voordelen van de burgerlijke maatschappij wenst te genieten. Er zijn in de wereld echter te veel plaatsen waar mensen in hun meest elementaire rust worden bedreigd, de slachtoffers van allerlei conflicten en oorlogen, van uitgebrande gebieden en de vele duizenden bewoners van vluchtelingenkampen, om zo maar lichtzinnig de thuisloosheid de lucht in te prijzen en 'Heimat' met kitsch of zelfs met fascisme te associëren. Het is trouwens niet de kitsch die de architectuur ondermijnt of uitholt, wel de ontwortelende onherbergzaamheid en het gebrek aan gastvrijheid.

In 'Heim' van *Unheimlichkeit* horen we bovendien ook nog iets dat voor de wijsgerige antropologie belangrijk is. Het gaat om de centrale lettergreep van het woord 'geheim'. Een geheimvol bestaan is eigenlijk een leven waarin we ons van onze heemstede laten doordringen, van alles wat met het concrete van de *Heimat* verbonden is, van alles wat onze huiselijkheid eigen is en waar niemand, die niet is uitgenodigd, zaken mee heeft. Een geheimvol bestaan is in dit perspectief geen leven met heimelijke weetjes die we toch zouden kunnen verklappen, wel het besef van een unieke eigenheid, zonder de welke ons bestaan onvoorstelbaar geschaad zou zijn. Het geheimvolle van ons leven is het concrete bij uitstek, dat wil zeggen wat met ons zijn is vergroeid en dat niemand ons kan ontnemen. We kunnen het ook niet zo maar vertellen. De vraag die peilt naar het geheim van een bepaalde woning, van een wijk of van een stad, valt daarom moeilijk te beantwoorden. Het volstaat immers niet te verwijzen naar een paar mooie bergkassen,

naar het aardige spel van licht en kleur in het contrast tussen schaduwkant en zonnekant van de straat of naar het geactualiseerd mobiliteitsplan of de nieuwe skyline van de stad. Het huis of de flat, de straat of de stad geven hun geheim niet zomaar prijs, zeker niet als we geen oog hebben voor de levensverhalen van de bewoners en gebruikers. Trouwens ook zij kunnen geen beslissende of overtuigende antwoorden geven die als een handleiding voor navolging voor herbergzaamheid zouden kunnen dienen. Zij kunnen misschien – en dat zou dan uitstekend zijn – poëtisch evoceren. Sommigen kunnen dat zelfs heel goed, zoals Federico Fellini met *Roma*, zijn filmportret van de Italiaanse hoofdstad.

Wat we in een aantal huizen, straten en steden wel kunnen ervaren, is dat daar de *Unheimlichkeit* van veel van onze omringende wereld schijnt te ontbreken of moeilijk tot daar schijnt door te dringen. *Unheimlichkeit* staat dan voor die on-aardse bevreemding waar alles aan de berekende openbaarheid of aan het alles opeisend estheticisme van de trendy-vormelijkheid lijkt uitgeleverd en waar soms zo weinig ruimte overblijft voor behoedzaamheid en gelatenheid, generositeit en onbevangenheid, terughoudendheid en verfijning – die voor de convivialiteit zo belangrijk zijn.

Verlangen we niet naar woningen en steden waar we ons onthaald en uitgenodigd weten en waar we de gelegenheid tot inkeer kennen? Onthaal en verwelkoming, erkenning en identiteit kunnen we niet aflezen van de 'esthetisch verantwoorde' – wat een monsterachtige woordcombinatie – gebruiksvoorwerpen of van de technologische hoogstandjes, waartoe sommigen architectuur en goed wonen durven herleiden. Wat niet wil zeggen – en we wensen dit hier andermaal te beklemtonen – dat goed gemaakte gebruiksvoorwerpen en schone dingen onbelangrijk zouden zijn.

Oud Oefenplein, Mechelen

Nogmaals, het schone en het technische zijn ook dimensies van ons bestaan, maar niet de meest bepalende voor het welzijn.

Als we de notie 'herbergzaamheid' nu ontdoen van de ermee gemakkelijk geassocieerde ideeën van knusheid of haardvuursentimentaliteit, dan kunnen we haar begrijpen als een grondcategorie van ons geïntegreerde bestaan, als iets waar we kunnen beseffen en ervaren waar het in ons aardse bestaan om doen is, omdat zij gemeenschap sticht, beschaafde aarde vormgeeft. In de woning en in de stad horen de bewoners, de jonge en de oude, de nieuwkomers en de habitués verhalen die, als ze ook bij de dingen van leven en dood blijven stilstaan, zich bij de voor het bestaan ondersteunende en oriënterende traditie aansluiten. In die zin is elke woning het conviviale oord bij uitstek van de religieuze, politieke, erotische en ethische werkelijkheid – *symbool* dus. Het bed en de eettafel (met de implicatie van de warme keuken) zijn in dit opzicht de vruchtbaarste zinnebeelden van de coëxistentie. Ze horen samen in de alledaagsheid van de huiselijkheid en geven gestalte aan het geheim van de herbergzaamheid.

Wonen doen we niet alleen

Er is geen wonen zonder een economie in de oorspronkelijke betekenis die we van de Griekse *oikonomia* afleiden: dus de per definitie genormeerde huiselijkheid met haar wereld van dingen en gebruiksvoorwerpen die de herbergzaamheid ondersteunt. Zoiets realiseert nooit iemand heel alleen in de zin dat hij alles zelf heeft gemaakt en dat hij ook uit zichzelf heeft geleerd hoe alles wat hij wil hebben, te produceren.

In wat iemand geestelijk en materieel ter beschikking heeft, is de andere, zijn vele anderen aanwezig. Daarom ook kunnen we stellen dat Robinson Crusoe op zijn eiland niet zo alleen was, maar dat hij, zodra hij aanspoelde een en ander met zich meesleepte, begon met het eiland van eeuwenoude ervaring van menselijk kunnen te voorzien. Dit bevestigt andermaal het wonder van de menswording: wie volwassen wordt, is dank zij de traditie (of cultuuroverdracht) van een historisch gegroeid 'wonen-in-de-wereld' doordrongen. Hij is bekleed met verworvenheden en vaardigheden, waarvan de dingen van het huis en van de stad waarmee hij omgaat en die in het verlengde van zijn lichamelijke liggen, getuigen.

We zijn soms geneigd ons bestaan alleen in een netwerk van abstracte professionele relaties of – en dat is een ander uiterste – in de uiterst concrete onmiddellijke of herinnerde betrokkenheid van aangezicht tot aangezicht op te vatten. Hierbij vergeten we al te vaak de bemiddeling van de concrete ruimtelijkheid van het wonen die altijd materieel is. Dat wil zeggen dat deze ruimtelijkheid steeds gestalten krijgt, zoals deze van een huis, een kantoor, een straat in of buiten een stad et cetera. Samen vormen zij een structuur met ontelbare implicaties die voor de herbergzaamheid van de mens zowel een politieke als een psychologische uitdaging betekenen. In dit perspectief betekent een filosofie van het wonen een reflectie op de mens in zijn concrete opdracht zorg te dragen voor de mens in zijn gemeenschap en omgeving.

Heideggers vier werkwoorden van het wonen

In de nagelaten fragmenten van Herakleitos vindt Martin Heidegger enkele woorden die hem fascineren: *èthos*

anthrôpoi daimôn (Fragment 119). Hierbij staat hij stil bij *èthos*, het Griekse woord voor ‘verblijf’, ‘woonplaats’ en geeft volgende commentaar:

Het woord noemt het open bereik waarin de mens woont. Het opene van zijn oponthoud laat datgene verschijnen, wat op het wezen van de mens toekomt en wat zich aldus aankomend in zijn nabijheid ophoudt. Het oponthoud van de mens bevat en bewaart de aankomst van datgene, waartoe de mens in zijn wezen behoort. Dat is volgens het woord van Herakleitos daimôn, de god. Het gezegde zegt: de mens woont, inzoverre hij mens is in de nabijheid van god.⁴

Hierop laat Heidegger een verhaal van Aristoteles over Herakleitos volgen waarin het fragment als een conclusie zou kunnen passen. Vreemdelingen komen de wijsgeer Herakleitos uit nieuwsgierigheid opzoeken, hopen hem aan de studie aan te treffen, maar zijn in hun exotisme ontgoocheld als ze hem, nietsdoend, bij de bakoven vinden: hij is daar alleen om zich te warmen. Wanneer de beteuterde bezoekers aanstalten maken om weg te gaan, zegt hij hen nog dat ook hier bij de bakoven, *an diesem gewöhnlichen Ort*, waar, zoals Heidegger stelt, “elk ding en elke omstandigheid, elk doen en denken vertrouwd en gewoon, dat wil zeggen in orde is, ‘ook daar namelijk’ waar alles vertrouwd is *einai theous*, is het zo, ‘dat goden aanwezen’” (p. 113).

We leren dus dat *èthos* verblijfplaats is en betrekking heeft op een plek, een ingeruimde openheid voor het wonen. Een door Herakleitos geïnspireerde bijkomende betekenis luidt dat deze plek ‘daimonisch’ is, een geaardheid door het goddelijke beziel. In die zin loont het de moeite om de commentaar op het fragment van Herakleitos aan te vullen met enkele reflecties uit de lezing, ‘Bauen Wohnen Denken’, die

Heidegger ooit eens voor een groep bouwkundige ingenieurs gaf. Hij heeft het over de werkzaamheid van de wereld als *Geviert*, een viervoudig vieren dat zich in de activiteit van het wonen voltrekt:

*In het redden van de aarde, in het ontvangen van de hemel, in het verwachten van de goddelijken en in het begeleiden van de stervelingen komt het wonen tot zijn wezen als het viervoudige verschonen van het Geviert.*⁵

De vier werkwoorden, 'redden', 'ontvangen', 'verwachten' en 'begeleiden' differentiëren de werkzaamheid van het wonen, het zijn van de wereld als wereld in onze omgang met de dingen in de nabijheid van anderen, zowel in het inruimen van een plek als op weg naar welke levensbestemming ook. Tegelijk zijn ze manifestaties van de zorg en het bezorgd zijn voor mens en wereld. De afwezigheid van deze vier werkwoorden in ons bestaan zou daartegenover de manifestatie van de onherbergzaamheid betekenen. Wat geen mens wil. Heidegger heeft het in dit verband over *Entweltlichung*. Is het geen permanente bekommernis om dit te vermijden?

Jacques Devisscher

- 1 Emmanuel Levinas, 'La réalité et son ombre', in: *Les imprévus de l'histoire*. Montpellier, Fata Morgana, 1994, p. 146: 'Est-il outrecuidant de dénoncer l'hypertrophie de l'art à notre époque où, pour presque tous, il s'identifie avec la vie spirituelle ?' Eigen Nederlandse vertaling: Emmanuel Levinas, *De werkelijkheid en haar schaduw*. Kampen-Kapellen, Kok Agora-DNB/Pelckmans, 1990, p. 58.
- 2 Ik citeer hier uit *De Naardense Bijbel* (Vught, Skandalon, 2004).
- 3 Martin Heidegger, *Sein und Zeit*. Tübingen, Max Niemeyer, 1977, p. 68.
- 4 Martin Heidegger, *Over het humanisme* (bezorgd, vertaald en van aantekeningen voorzien door Chris Bremmers). Budel, Damon, 2005, p. 109.
- 5 Martin Heidegger, *Over denken, bouwen, wonen*. Vier essays (vertaald, ingeleid en van commentaar voorzien door Harry Berghs). Nijmegen, SUN, 1991, p. 52 (aangepaste vertaling). Zie ook mijn studie: *Naakt geboren. Over herbergzaamheid, lijfelijkheid, subjectiviteit en wereldlijkheid*. Leende, Damon, 1999, pp. 43-44.

Rimpels

“Zeehondt” gerestaureerd

Aan de Zoutwerf wordt huis “de Zeehondt” (Zoutwerf 9) gerestaureerd. Het pand wordt teruggebracht naar zijn midden 18de eeuwse uitzicht. Latere verbouwingen en wijzigingen (vnl. uit begin 20ste eeuw) zoals de derde verdieping en de bekleding met geglazuurde tegels zijn dan ook weggehaald. “De Zeehondt” krijgt opnieuw de oorspronkelijke dakvorm (zadeldak met dakkapellen).

In het gerestaureerde pand worden 3 wooneenheden ondergebracht. Hierbij worden de authentieke elementen zoals o.m. schouwmantels maximaal bewaard.

Frans Geys

Vrije tribune

Waarheen met het Oude Zwembad?

Volgens de in 2003 door de Mechelse basisdemocratische beweging *vanonderuit!* opgezette actiegroep *Red het Zwempaleis* is de renovatie van het zwembad aan het Rode Kruisplein voor het Stadsbestuur geen prioriteit (meer)... Ook na gesprekken met Schepenen Anciaux en Geys is dit een droevige vaststelling gebleven.

Ook met het vorige bestuur was er in 6 jaar geen enkele vooruitgang, noch met de renovatie van *den ouden dok*, noch met de bouw van een nieuw zwembad. Dat laatste voorstel is voor *Red het Zwempaleis* wel helemaal krankjorum en is eerder te kaderen in een electorale periode (oktober 2006). Er zijn wel studies gemaakt, maar die bevestigden alleen maar de hoge kosten voor een nieuw of gerenoveerd zwembad, aldus burgemeester Bart Somers.

Deze uitspraak doet toch vragen rijzen naar de ernst waarmee dit Stadsbestuur met gemeenschapsgeld omspringt: voor de derde keer op rij wordt de *sfeerverlichting* van de Sint-Romboutskathedraal aangepast (250.000 euro!). Met dit bedrag zou vandaag de stookzaal van *den ouden dok* vernieuwd kunnen worden

In andere centrumsteden duurde de aanzet tot renovatie en aanpassingen aan de huidige milieuwetgeving geen vijf jaar. Er was geen *historische inventaris* nodig, noch talmde men met een trapsgewijze aanpak. Ondanks het prijskaartje werd er in fasen voortgewerkt. De zwembaden zijn er intussen al geopend. Alleen in Mechelen blijft men *blok-zwemmen* in het ene zwembad dat de stad arm is...

Vanonderuit! blijft evenwel verder ijveren voor het behoud en de renovatie van het Zwempaleis, en wel om volgende goede redenen:

- een zwembad is een noodzakelijke basisvoorziening,

- preventief belangrijk in de gezondheidszorg en dus een investering waard;
- uitstekende ligging (geen buurtoverlast) zowel voor gelegenhedswimmers, als scholen, verenigingen ..;
 - het Zwempaleis heeft grote historische betekenis;
 - renovatiepremie, want beschermd monument;
 - prijskaartje voor renovatie en behoud van het zwembad is voor de stad niet zo hoog: slechts 20 % van de kosten (rest: 20 % provincie, 60 % Vlaams gewest);
 - de zwembadkuip moet niet helemaal vernieuwd worden;
 - de renovatie is al bezig: het stadsbestuur gaf in 2005 al opdracht voor een bouwhistorisch onderzoek, opmeting, technische screening, onderzoek stabiliteit zwemkuip, analyse *vlarem*-normen : dat mag geen weggegooid geld zijn;
 - er is meer dan de zwembadkuip, en dus zijn vele neven-activiteiten mogelijk naast deze van de reeds aanwezige verenigingen (tafeltennisclub, gevechtssporten, Mechelse vzw's ...) die zekerheid willen over hun huisvesting;

Op de achtergevel van het Zwempaleis staat nog steeds de volgende tekst ingebeiteld, in een tijd dat zelfs de burgerij de hygiëne en de ontspanning van het volk belangrijk vond :

*“Door reinheid kunnen armen en rijken, met dezelfde schoonheid
prijken”, en “Orde, reinheid en beleefdheid zijn een kroon voor
elke leeftijd”.*

Dit gebouw waar we terecht fier kunnen op zijn móet ten dienste blijven van de bevolking: als zwembad en als ruimte voor (sport-)verenigingen.

Mark Maes

De wijk Denaeyer

Willebroek Nieuwstad

Er is leven na de zomer

Mechelenbinnenstebuiten Najaarsprogramma 2007

Dit najaar biedt Mechelenbinnenstebuiten een gevarieerd wandelprogramma aan:

Zondag 09/09 om 09:45, 12:45 & 15:45

150 jaar volkshuisvesting in Mechelen en Willebroek Openmonumentendag 2007

Op deze tocht (Mechelen, Leest, Hombeek) bezoek je de tuinwijk De Vrije Woonst, diverse volkshuisvestingsinitiatieven en verschillende 'spontaan' gegroeide wijken. In Willebroek is er een bezoek aan de arbeidershuisvesting van De Nayer, de noodwoningen van het Koning Albertfonds en Willebroek Nieuwstad.

Vertrek: Mechelen station, busperron 9
Duur: 2u, gratis, bustocht
Inschrijven via Dienst Monumentenzorg 015 29 75 53

Zaterdag 22/09 om 13:30, 14:00 & 14:30

Fiets maar op Duurzaamheidsweek 2007

Duurzaamheid is niet meer uit het nieuws te branden. Er verandert heel wat in onze samenleving. Toch is de problematiek niet nieuw. Onze voorouders werden er al mee geconfronteerd. Wellicht ligt daar de sleutel om de dingen

op te lossen. Vandaag kijken we wat er allemaal al in Mechelen gebeurt en leren we hoe jezelf je steentje kan bijdragen tot een duurzame samenleving.

Vertrek: Lindepoort, Begijnenstraat 18

Duur: 2u, gratis, fietstocht

Inschrijven niet noodzakelijk

Dinsdag 02/10 om 14:30

Herman de Coninck in Mechelen

Tien jaar geleden stierf Herman de Coninck in de Portugese hoofdstad Lissabon. Hij werd er gevelde door een hartaanval. De bekende Vlaamse dichter werd in 1944 in Mechelen geboren. Hij groeide er op en liep school in het Sint-Romboutscollege. Later keerde hij geregeld terug naar de Dijlestad, voor familiebezoek, maar ook als graag geziene klant in de kunstenaarskroegen Herten Aas en De Verloren Zoon. We leren de Mechelse periode van de dichter kennen tijdens deze literaire en historische wandeling.

Vertrek: het frituur a/d Plaisancebrug (hoek Brusselse- en Hombeeksesteenweg)

Duur: 2u, € 5,50 of 7,50

Inschrijven: via Vormingplus regio Mechelen 015 43 21 20

Zondag 14/10 om 13:30, 14:30 & 15:30

Hedendaags in Historisch Mechelen

Dag van de architectuur 2007

Dat Mechelen een 'Stad in volle vaart' is, geldt zeker ook voor de recente architecturale ontwikkelingen. De wande-

ling leidt de bezoeker langs enkele belangrijke 'ankers' in de binnenstad die sinds kort complexloos het stedelijk beeld mee bepalen. Onderweg wordt tevens aandacht besteed aan het openbaar domein. Na de realisatie van het masterplan van Secchi & Vigano zijn de straten, pleinen en Dijleboorden opnieuw aangename plekken van stedelijke interactie geworden. Onderweg bewijzen particuliere initiatieven dat waardevolle hedendaagse architectuur nooit in tegenspraak is met haar historische context.

Vertrek: Campus Lucas Faydherbe, Zandpoortvest 16

Duur: 3u, gratis

Inschrijven: niet noodzakelijk

Zondag 14/10 om 10:00 & zondag 22/10 om 14:00

Mechelen cinemaparadijs

Op heel korte tijd groeide Mechelen ooit uit tot een heuse cinemastad. Mechelen telde op een bepaald ogenblik een tiental zalen. De Cinex, Eldorado, Luxor en Rio doen nog heel wat Mechelaars dromen. De hoogjaren zijn definitief voorbij, maar hier en daar ontdek je nog cinemapareltjes in de stad. Maak je klaar en ga mee op een wandeling langs de filmglorie van Mechelen.

Vertrek: Erfgoedcentrum Lamot

Duur: 2u, gratis

Inschrijven: via Erfgoedcentrum Lamot 015 29 49 10

Zaterdag 17/11, zondag 18/11 & zaterdag 24/11 om 14:00

Via (H-)Appia

Week van de Smaak 2007

Nadat de groenten van bij boer en tuinder de stad Mechelen bereikten, moe(s)ten ze nog verhandeld worden alvorens ze op onze borden belanden. We zoeken in de binnenstad de sporen van de oude trajecten die de verschillende groenten aflegden. Waar reed de 'patattentram' ook alweer en waar in de stad kon je zaden kopen? En hoe komt het dat van dit erfgoed zo weinig zichtbaar in de stad bewaard bleef?

Ondertussen komen we te weten of we de Italiaanse pizza's misschien te danken hebben aan de Romeinen. Zijn hun eet- en voedinggewoontes na hun vertrek hier blijven hangen of hebben ze wat van onze voorouders opgestoken? Gedurende twee uurtjes zijn dit onze thema's die wij 'al dente' voor u opdienen.

Vertrek: Grote Markt

Duur: 2u, € 5

Inschrijven: via In&Uit Mechelen 070 222800

Zondag 18/11 om 14u, vrijdag 23/11 om 13:30 & 13:45

Eetbaar Geluk

Week van de Smaak 2007

Eten en geluk kan je niet los zien van elkaar. De maaltijd staat vaak centraal bij belangrijke gebeurtenissen en feestelijke gelegenheden. Tijdens deze wandelingen dompelen we je onder in onze eet- en feestcultuur. Culinaire gebruiken van vroeger en nu, typische gerechten, anekdotes, de

symbolische waarde van eten en zelfs sommige Mechelse uitdrukkingen over eten komen aan bod. Tussendoor houden we halt bij enkele Mechelse gezinnen die ons meer vertellen over de eet- en feestcultuur in hun land van herkomst. Bij een gezellige babbel proeven we van hun kookkunst.

Vertrek: Grote Markt

Duur: 2u, gratis

Inschrijven: via Vormingplus regio Mechelen 015 43 21 20

Meer info:

www.mechelenbinnenstebuiten.be

info@mechelenbinnenstebuiten.be

Inhoudstafel RIMNieuws 73-74

Intro	3
Wonen - een onderschatte gewoonte	4
Rimpels	26
Vrije tribune	28
Er is leven na de zomer	31

Doelstellingen RIM v.z.w.

RIM v.z.w. (Restauratie Integratie Mechelen) is een vereniging die bekommerd is om de toestand van het Mechels roerend en onroerend cultureel erfgoed.

Omdat zij vindt dat dit erfgoed niet altijd juist gewaardeerd wordt, moet er iets gedaan worden om de situatie te verbeteren.

RIM v.z.w. zal vooral aandacht hebben voor het architecturale en stedenbouwkundige patrimonium in groot Mechelen zonder daarom ander cultureel erfgoed uit te sluiten.

RIM v.z.w. wil sensibiliseren om waardevolle oude panden in stand te houden, te restaureren en te integreren. Integreren betekent ervoor zorgen dat een oud gebouw weer nuttig gebruikt wordt, weer meespeelt in de omgeving en zichzelf zo beschermt tegen verwaarlozing.

RIM v.z.w. wil niet gaan werken naast bestaande organisaties en initiatieven: het wil veeleer een gespreksforum worden, een uitwisselingsplatform bieden. Dit is absoluut nodig wil er een geloofwaardige en gecoördineerde aanpak komen.

RIM v.z.w. wil zowel het grote publiek sensibiliseren als de eigenaars van waardevolle gebouwen en de overheid. Concreet wil zij het grote publiek benaderen met een regelmatig verschijnende nieuwsbrief. Er worden contacten gezocht met eigenaars, overheid en geïnteresseerde organisaties.